

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích,
Studentská 13, 370 05 České Budějovice

Bakalářská práce

Analyzovat blíže kritéria pro vstup ČR do evropského měnového systému a následné změny měnové politiky

Vypracovala: Monika Krajíková
Studijní program: Ekonomika a management
Obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Specializace: pro české firmy
Katedra: účetnictví a financí
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Liběna Kantnerová

České Budějovice – duben 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Analyzovat blíže kritéria pro vstup ČR do evropského měnového systému a následné změny měnové politiky“, vypracovala zcela samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

V Českých Budějovicích dne 8. dubna 2009

Monika Krajčová

Poděkování

Úvodem své práce bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Liběně Kantnerové za odborné vedení. Současně také děkuji všem, kteří mi svými odbornými radami a připomínkami napomohli k úspěšnému vypracování této práce.

Obsah

1. ÚVOD	6
2. METODIKA	7
3. EVROPSKÝ MĚNOVÝ SYSTÉM	8
3.1 HISTORIE.....	8
3.2 HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE	10
3.3 EVROPSKÝ MĚNOVÝ SYSTÉM	11
3.3.1 Mechanismus směných kursů (Exchange Rate Mechanism= ERM).....	11
3.3.2 Úvěrový mechanismus.....	12
3.3.3 Evropská měnová jednotka (European Currency Unit)	13
3.4 ÚKOLY EURO-SYSTÉMU	14
3.5 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA.....	14
3.5.1 Výkonná rada	15
3.5.2 Rada guvernérů.....	15
3.5.3 Generální rada	15
3.6 EVROPSKÝ SYSTÉM CENTRÁLNÍCH BANK	15
4. PRÁVA VYPLÝVAJÍCÍ PRO ČLENY EMS	16
4.1 PŘÍNOSY PO ZAVEDENÍ EURA	17
4.1.1 Konvergence makroekonomických veličin.....	17
4.1.2 Snížení nákladů	18
4.1.3 Cenová transparentnost	18
4.2 RIZIKA, NEBOLI NEVÝHODY:	18
5. MĚNOVÁ POLITIKA ČR	19
5.1 ÚLOHY MĚNOVÉ POLITIKY ČNB	19
5.2 CENOVÁ STABILITA.....	19
5.3 MĚNOVĚ-POLITICKÉ REŽIMY	20
5.4 MĚNOVÉ NÁSTROJE.....	21
5.4.1 Nepřímé nástroje	21
5.4.2 Přímé nástroje.....	22
5.4.3 Přímé i nepřímé.....	22
5.5 CÍLOVÁNÍ INFLACE V ČR	22
6. ANALÝZA KRITÉRIÍ PRO VSTUP ČR DO EVROPSKÉHO MĚNOVÉHO SYSTÉMU	24
6.1 KRITÉRIA PRO PŘISTOUPENÍ K EURO-ZÓNĚ.....	25
6.1.1 Kritérium cenové stability	25
6.1.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí.....	27
6.1.3 Kritérium kursové stability.....	29
6.1.4 Kritérium konvergence úrokových sazeb.....	30
6.2 ANALÝZY SLADĚNOSTI	31
6.2.1 Stupeň sladění.....	32
6.2.2 Strukturální a cyklická sladění.....	33
6.2.2 Přízpůsobivé mechanismy	33
6.3 HODNOCENÍ PLNĚNÍ KRITÉRIÍ A SLADĚNOSTI	34
7. ZMĚNY V MĚNOVÉ POLITICE ČR	36

7.1 VLIV NA INFLACI.....	37
8. ZÁVĚR	38
9. SUMMARY	40
10. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	41
11. SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	42
11.1 SEZNAM TABULEK.....	42
11.2 SEZNAM GRAFŮ	42
12. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43

1. Úvod

V roce 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie, ale ve skutečnosti udělala jen jeden krok z mnoha krůčků, které musí jako stát udělat, aby se začlenila do velkého spolku nazývaného euro-zóna. Česká republika se mnoho let snažila začlenit do EU. Na začátku svého snažení jí určitě nenapadlo, že to bude běh na dlouhou trať s mnoha překážkami, jak ze strany Evropské unie tak ze strany svých občanů, a mohlo by se zdát, že je to běh nekonečný. Když si myslíme že vidíme cíl, tak ve skutečnosti je to jen jedna z překážek. Pro náš vstup do euro-zóny a tím završení integrace do celku je potřeba splnit mnohá kritéria a připravit se na určité změny, které vyžadují čas, trpělivost, soudržnost a odhodlání českého národa. Když jsme vstoupili do EU museli jsme podepsat přístupovou smlouvu a ČR se svým podpisem zavázala plnit další úkoly pro začlenění. Mým úkolem a cílem je zjistit, která kritéria musíme splnit a jak se nám to daří.

Česká republika je malý stát uprostřed Evropy. Mnohé okolní země náš stát považují za srdce Evropy. Proč jsme vlastně usilovali o vstup do EU a tak započali integraci do Evropské Měnové Unie? Právě proto, že jsme malý stát uprostřed vznikající unie a my bychom mohli zůstat odříznuti od výhod, které členství přináší. Naše fungování by se mohlo stát velmi těžké a složité kdybychom zůstali odříznuti. Ale mým úkolem není řešit proč vstoupit nebo nevstoupit, ale co vše musíme splnit a jak to ovlivní náš život a co vše se pro občany České republiky změní až doběhneme do šťastného cíle. Proč je vlastně důležité dodržet pravidla a kritéria pro vstup, proč prostě jen nevstoupit a nefungovat v Evropské měnové unii.

Tak jako malé dítě roste, tak EU se vyvíjí a mění své požadavky. Proto ČR musí splnit jiná kritéria než splňovaly státy stojící u zrodu Evropské unie. Na počátku stálo jen 6 států, které podepsaly Zakládající smlouvu o společenství, a k 1. lednu 2007 se počet členů vyšplhal až na 27. Za dobu svého trvání bylo v rámci EU podepsáno mnoho smluv od Pařížské smlouvy z roku 1951 až po Lisabonskou smlouvu podepsanou v roce 2007, kterou musí ratifikovat všechny členské státy. Každá ze smluv rozšiřovala prvotní vizi a pravidla, která jsou zapotřebí ke správnému fungování Evropské unie. Stále je potřeba něco

zdokonalovat a přizpůsobovat mechanismy rozrůstajícímu se společenství. Zároveň členské země musí podřídit své zájmy společenství a na tento krok se musí připravit. A to je i úkolem ČR, a do jaké míry je to složité a co musí splňovat. I to je mým cílem.

2. Metodika

Cílem práce bylo analyzovat kritéria. Analýza znamená, že zkoumaný jev rozložíme na menší části a tyto části hlouběji prozkoumáme. Hlubší prozkoumání jednotlivých částí mi napomohlo poznat jev jako celek a prozkoumání mi pomohlo pochopit jeho fungování. Základní informace jsem zjistila z odborné literatury, jejíž seznam je uveden na konci mé práce. Ostatní informace potřebné k analýze jsem čerpala z internetových stránek, které byly zaměřeny na finanční tematiku. Internetové stránky byly nejvíce o Evropské unii a o přijetí eura. Sestavení práce se skládalo ze shromáždění potřebné odborné literatury a potřebných dat k tématu a následné zhodnocení informací, jejich upravení a použití v bakalářské práci.

3. Evropský měnový systém

3.1 Historie

Všechny členské státy EU jsou součástí hospodářské a měnové unie (HMU), kterou lze označit za pokročilou fázi hospodářské integrace založené na jednotném trhu. Ta zajišťuje úzkou koordinaci hospodářských a fiskálních politik a v případě zemí, které splňují určité podmínky, jednotnou měnovou politiku a jednotnou měnu – euro.

Proces hospodářské a měnové integrace v EU se podobá historii samotné unie. Když bylo v roce 1957 založeno EHS, členské státy se soustředily na budování „společného trhu“. Postupem času však začalo být zřejmé, že je zapotřebí užší hospodářská a měnová spolupráce, aby se mohl vnitřní trh dále rozvíjet a vzkvétat. Evropský měnový systém je předstupeň hospodářské a měnové unie.

25. března 1957 byly sepsány Římské dohody o založení Evropského hospodářského společenství. Tyto dohody neupravovaly bezprostředně otázky měnové spolupráce mezi členskými zeměmi. Otázky byly dány základními cíli EHS. Mezi cíle patřily: plynulý hospodářský růst, zvyšování životní úrovně a těsnější vztahy mezi členskými zeměmi. Členské země se zavázaly vytvořit společný trh, tedy oblasti volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu [3]. Měnová politika pouze vytvářela podmínky pro fungování tohoto trhu a nadále zůstávala ve svrchované působnosti jednotlivých členských zemí. K celkové měnové stabilitě přispěl svou činností Mezinárodní měnový fond.

V roce 1962 na zasedání nejvyšších představitelů EHS bylo zdůrazněno, že společný postup v měnové oblasti je nezbytný předpoklad dalšího prohlubování spolupráce v oblasti hospodářské. Kvalita tehdejší měnové spolupráce se projevila v měnové krizi v roce 1963 v Itálii a Francii (silné inflační tendence a omezený růst průmyslové výroby) a v roce 1968 (Francie zavedla dočasné devizové omezení). Mechanismus koordinace měnových politik, který byl založený na konzultacích a vůli zúčastněných stran, byl nedostačující. Začaly se objevovat návrhy na vytvoření nového mechanismu spolupráce v hospodářské a měnové oblasti. Názory jednotlivých členských zemí na formování

měnové spolupráce nebyly jednotné. V polovině 60. let vyústily rozdílné pohledy na tyto otázky, kdy monetaristé zastávali tzv. koncepci „motoru“ (společná měnová politika měla být hnacím motorem koordinace hospodářských politik). Zastánci tohoto směru byli Francie, Belgie a Lucembursko.

Ekonomisté zastávali koncepci „korunovační“ (měnová unie bude korunovací integrované hospodářské politiky). Tento směr zastávaly SRN, Nizozemsko a Itálie.

Názorová odlišnost v oblasti měnové spolupráce byla odrazem rozdílných priorit, které zastávaly jednotlivé členské země.

Wernerův plán

V prosinci 1969 v Haagu na konferenci největších představitelů Evropského společenství vznikl podnět k vytvoření hospodářské a měnové unie. Na této konferenci byla pověřena skupina expertů, v jejíž čele stál lucemburský ministr financí P. Werner. 8. října 1970 byl předložen Radě ministrů plán v podobě dokumentu nazývaného Wernerův plán. Obsahoval společnou koncepci fungování hospodářské a měnové unie. Ta měla být vytvořena ve třech etapách v průběhu 10 let.

Podle tohoto plánu mělo dojít k přenesení některých kompetencí jak v oblasti měnové tak v oblasti hospodářské na úroveň ES [3]. Podle plánu mělo být v měnové oblasti vytvořen společný systém úředních bank. Tento systém by měl za úkol regulovat úrokové míry a úvěry, spravovat devizové rezervy členských zemí ES a internovat na devizových trzích. Podrobnější obsahová a časová specifikace jednotlivých etap byla také rozpracována ve Wernerově plánu. Integrační proces v pojetí Wernerova plánu se setkal s podporou většiny členských států ES [3]. Pouze Francie nesouhlasila. Ta ho považovala za velký zásah do suverenity států. Nebyl uveden do praxe.

V roce 1971 se Spojené státy rozhodly zrušit pevný vztah mezi dolarem a cenou zlata, který po druhé světové válce zajišťoval světovou měnovou stabilitu. Tak skončil systém pevných směnných kurzů [9].

Náhradní řešení přišlo v podobě tzv. systému měnového hada. Ten vznikl v roce 1972. Systém vycházel z bilaterálních ústředních kursů mezi členskými měnami EHS, které

byly křížovou metodou odvozeny od ústředních kursů k USD. Podle Durčákové byl tento systém určitým „testovacím balónkem“ [2].

3.2 Hospodářská a měnová unie

EMS má pestrou historii. Po sjednocení Německa a obnovení tlaků na evropské měny v roce 1992 opustily EMS italská lira a britská libra. V srpnu 1993 se země EMS dohodly na dočasném rozšíření pásem v ERM na 15%. Ve snaze zabránit širokému kolísání měn zemí EU a pro odstranění konkurenčních devalvací se vlády EU zároveň rozhodly opět oživit snahy o úplnou měnovou unii a zavedení jednotné měny [9].

V červnu 1989 v Madridu na zasedání Evropské rady byl vedoucími představiteli EU přijat třífázový plán hospodářské a měnové unie. Tento plán se stal součástí Maastrichtské smlouvy o Evropské unii [9]. Tuto smlouvu Evropská rada přijala v prosinci 1991.

Tři fáze plánu:

První fáze začala 1. července 1990 a obsahovala:

- úplně volný pohyb kapitálu v rámci EU (zrušení devizových kontrol)
- zvýšení částky zdrojů věnovaných na odstranění nerovností mezi evropskými regiony (strukturální fondy)
- hospodářská konvergence prostřednictvím mnohostranného dohledu nad hospodářskými politikami členských států [9].

Druhá fáze byla zahájena 1. ledna 1994. Její součástí bylo:

- zřízení Evropského měnového institutu ve Frankfurtu; EMI byl složen z guvernérů centrálních bank zemí EU;
- nezávislost národních centrálních bank;
- definice pravidel pro snížení národních rozpočtových deficitů [9].

Třetí fáze znamenala zavedení eura. 11 zemí EU přijalo od 1. ledna 1999 euro, které se tak stalo společnou měnou Belgie, Finska, Francie, Irsko, Itálie, Lucemburska, Německa,

Nizozemska, Portugalska, Rakouska a Španělska (Řecko se přidalo 1. ledna 2001). Funkci EMI převzala Evropská centrální banka, která začala odpovídat za měnovou politiku definovanou a uplatňovanou v eurech [9].

Ve 12 zemích euro-zóny byly uvedeny do oběhu mince a bankovky eura a to 1. ledna 2002. A za dva měsíce byly staženy z oběhu národní měny a euro se stalo jediným zákonným platidlem na veškeré hotovostní a bankovní transakce v zemích euro-zóny.

3.3 Evropský měnový systém

Byl založen 15. prosince 1978 a vstoupil v platnost 13. března 1979. Byl projevem snah členských zemí o prosazení těsnější spolupráce v měnové oblasti. Skládá se ze ECB a národních centrálních bank. ČNB zatím součástí není, jelikož nesplnila doposud Maastrichtská kritéria a nezavedla společnou měnu euro.

3 základní pilíře o které se EMS opírá: mechanismus směných kursů, Evropská měnová jednotka, úvěrový mechanismus.

3.3.1 Mechanismus směných kursů (Exchange Rate Mechanism= ERM)

Spojoval systém pevných kursů, který byl uplatňován v rámci regionu, se systémem pohyblivých kursů, který byl uplatňovaný mimo region. Pevný kurz znamenal, že kurzy zemí, které se zúčastnily ERM, se musely pohybovat ve stanoveném oscilačním pásmu, kdežto pohyblivý znamenal, že kurzy členských zemí vůči ostatním měnám se mohly pohybovat volně. Úzké pásmo bylo +/- 2,25% a rozšířené pásmo bylo +/- 15 %, k tomuto rozšíření došlo v roce 1993. Ústřední kurzy se měnily nepravidelně. Ke změně došlo až 16krát od vzniku tohoto systému.

Vzájemné ústřední kurzy měn s příslušnými pásmy oscilace tvořili bilaterální kursovou mříž. Ta měla nevýhodu v podobě nedostatku asymetrie, kterou ERM vyřešil tzv.

ukazatelem divergence. Tento ukazatel byl nástroj mechanismu ERM. Byla stanovena další hranice oscilace a to ve vztahu k ústřednímu kursu, který byl vymezen k ECU. Ukazatel divergence byl „blikajícím světýlkem“, které upozorňovalo na to, která měna se blíží k povolené hranici oscilace [2].

ERM II.

Je to nástupnický režim kursového uspořádání ERM. ERM II byl uveden se vznikem euro-zóny 1. ledna 1999. Kurzové uspořádání ERM II se vyznačuje následujícími vlastnostmi:

- účast v tomto režimu je dobrovolná
- mnohostranný charakter ERM založený na bázi paritní mřížky je převeden na dvoustranný vztah mezi ECB a národní centrální bankou
- v platnosti zůstala široká flukтуаční pásma $\pm 15\%$, přičemž individuálně mohou být vyjednána užší oscilační rozpětí
- centrální parity jsou stanoveny jako kurzy národních měn vůči euru
- zachována je intervenční povinnost na okrajích pásma, nicméně každá ze stran dohody je oprávněna odmítnout účast na intervencích, pokud by se domnívala, že intervencemi bude ohrožena cenová stabilita
- potvrzena je minimálně dvouletá účast v ERM II bez devalvace centrální parity jako nutný předpoklad ke vstupu do euro-zóny.

Datum pro vstup do ERM II. si určuje kandidátská země.

3.3.2 Úvěrový mechanismus

Aby byl mechanismus směných kurzů plně funkční musí být doplněn úvěrovým. Ústřední institucí v tomto směru měl být Evropský fond měnové spolupráce. Jeho vybudování se nepodařilo zrealizovat.

Úvěrový mechanismus, který byl připraven, aby financoval možné deficity platebních bilancí členských zemí, kdyby ony nemohly hradit dluhy z vlastních zdrojů, se skládal ze 3 úvěrových zdrojů.

a) Velmi krátkodobá finanční pomoc

Krátkodobé úvěry poskytované jednou centrální bankou druhé. Měly být použity pouze na krytí nepředvídaných a nahodilých deficitů platebních bilancí členských zemí EMS. Doba splatnosti byla 45 dnů, s tím že tato doba mohla být prodloužena o 3 měsíce a to za určitých podmínek. Ke splacení úvěru musela dlužnická země použít aktiva v měnách věřitelských zemí [3]. 50% dluhu mohlo být splaceno v ECU, jen pokud se věřitelské země na tom dohodly a 50% mohlo být splaceno ve volně směnitelných měnách.

b) Krátkodobá finanční podpora

Sloužila pro financování deficitů platebních bilancí způsobených nepředvídatelnými událostmi. Pro každou centrální banku byla zavedena věřitelská (maximální výše příspěvku centrální banky do tohoto mechanismu) a dlužnická kvóta (maximální částka, kterou mohly země čerpat v případě problémů s platební bilancí. Věřitelská kvóta byla 2krát vyšší než kvóta dlužnická. Tím měl být zajištěn dostatek zdrojů i v případě, že některá země se nemohla na tomto systému podílet [4].

c) Střednědobá finanční pomoc

Zaveden k financování vážnějších poruch platebních bilancí členských zemí ES. Úvěry byly podmíněné. Aby dlužnická země mohla čerpat zdroje, musela splnit určité ekonomické a finanční podmínky, které uložila Rada ministrů. Byly stanoveny limity pro každou zemi a zároveň limit pro všechny členské země [4].

3.3.3 Evropská měnová jednotka (European Currency Unit)

Byla konstruovaná jako košová jednotka členských zemí.

Použití ECU v rámci EMS:

- 1) platební prostředek mezi centrálními bankami členských zemí ES

- 2) zúčtovací jednotka v rámci úvěrového mechanismu
- 3) měnová jednotka institucí jako Evropská investiční banka
- 4) ke stanovení hodnoty středních kursů měn členských zemí

ECU se nikdy nestala plnoprávnou měnou, která by nahradila národní měny, používanou v rámci národních ekonomik

3.4 Úkoly euro-systému

Euro-systém je tvořen Evropskou centrální bankou (ECB) a národními centrálními bankami členských zemí.

Prvotní úkol euro-systému je dosáhnout cenové stability.

Další úkoly jsou např. :

- Provádění měnové politiky euro-zóny
- Řízení devizových operací
- Řízení oficiálních devizových rezerv zúčastněných zemí
- Podpora hladkého fungování platebního systému

Euro-systém má také poradní funkci.

3.5 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka tvoří článek Euro-systému. Své pravomoci vykonává od ledna 1999. Sídlo ECB je ve Frankfurtu. Zodpovídá za provádění měnové politiky v euro-zóně a je postavena na principu nezávislosti tzn. že nemůže přijímat pokyny od jiného orgánu. Tento princip musí všechny členské státy dodržovat. Dalšími úkoly ECB jsou správa devizových rezerv, emise eurových bankovek a mincí, navrhování právních norem, přijímání právních aktů a mezinárodní spolupráce. Spolupracuje se ESCB. ECB je tvořena Výkonnou radou, Radou guvernérů a Generální radou.

3.5.1 Výkonná rada

Skládá se z prezidenta ECB, viceprezidenta a čtyř dalších členů. Ti jsou všichni jmenováni na základě společné dohody prezidentů či předsedů vlád zemí euro-zóny. Členové jsou jmenováni na jedno funkční období osmi let, které nelze obnovit. Výkonná rada odpovídá za provádění měnové politiky. Tuto měnovou politiku definuje Rada guvernérů. Připravuje rovněž zasedání Rady guvernérů. Řídí běžné činnosti ECB.

3.5.2 Rada guvernérů

Rada guvernérů je nejvyšším rozhodovacím orgánem Evropské centrální banky. Je tvořena šesti členy Výkonné rady a guvernéry 15 centrálních bank euro-zóny. Předsedá jí prezident ECB a jejím prvotním posláním je definovat měnovou politiku euro-zóny. Zejména určovat úrokové sazby, za kterých mohou obchodní banky obdržet peníze od centrální banky.

3.5.3 Generální rada

Generální rada je třetím rozhodovacím orgánem ECB. Je složena z prezidenta a viceprezidenta ECB a guvernérů národních centrálních bank všech 27 členských států EU. Generální rada přispívá k poradenské a koordinační činnosti ECB. Pomáhá připravovat budoucí rozšíření euro-zóny.

3.6 EVROPSKÝ SYSTÉM CENTRÁLNÍCH BANK

Je trvalou institucí v EMU. Vznikla v poslední fázi měnové unie. Součástí tohoto systému je ECB a centrální banky všech členských zemí. Nemá právní subjektivitu.

Principy ESCB:

- Zajištění stability cen, jakožto prioritního cíle
- Podpory základní ekonomické politiky EU
- Nedělitelnost měnové politiky

- Federalismus a subsidiarita
- Nezávislost a odpovědnost

Základním úkolem ESCB je udržovat cenovou stabilitu.

Další úkoly ESCB:

- definovat a vést měnovou politiku Společenství
- řídit devizové obchody
- držet a spravovat oficiální devizové rezervy zúčastněných států
- podporovat hladké fungování platebních systémů
- podílet se na programech kompetentních úřadů zaměřených na stabilitu finančního systému

Tyto úkoly se vztahují na země, které zavedly euro.

4. Práva vyplývající pro členy EMS

Vstup do EU nám přinesl mnoho práv, které můžeme jako občané České republiky využívat.

Otevřely se nám hranice a tím i pracovní možnosti. Právo pracovat v jiné členské zemi, než je země jejich původu, náleží všem občanům Evropské unie. Dokonce při hledání práce v zahraničí mu budou nápomocny tzv. Evropské služby zaměstnanosti EURES. Také studovat mohou občané ČR v jiném členském státě nebo mohou odjet na semestr v rámci programu Erasmus. Tito studenti jsou zvýhodněni před studenty mimo EU.

Život v Evropě se nám také usnadnil, jsme součástí Schengenského prostoru. To tedy znamená, že se zrušilo vybírání cla v rámci unie. Každý občan České republiky má občanství ČR, ale po vstupu do EU se stává i občanem Evropské unie. To umožňuje svobodně se pohybovat na území členských států a využívat vízových výhod.

V oblasti ochrany spotřebitele nám vstup do EU přinesl také mnohá práva. Převzetím evropských směrnic získali čeští spotřebitelé např. dvouletou záruční lhůtu, možnost odstoupení od smlouvy uzavřené na dálku do 14 dnů bez udání důvodu, informace

o materiálech použitých v hlavních částech obuvi, lepší informace o podmínkách spotřebitelských úvěrů, zvýšení bezpečnosti výrobků, pojištění cestovních kanceláří proti úpadku, ochranní před nevyžádanou elektronickou korespondencí, zlepšení podmínek u bankovních služeb a jiné.

4.1 Přínosy po zavedení eura

Přínosy vstupu země do euro-zóny jsou jasné. Lidem se sníží transakční náklady při výjezdu do zemí euro-zóny, neboť nebudou muset směňovat domácí měnu na zahraniční při výjezdu na dovolenou, dojde k vyšší cenové transparentnosti a mezinárodní srovnatelnosti. Dále můžeme těžit i ze stabilizace dlouhodobých úrokových sazeb či snížení rizika měnových a finančních turbulencí. Zavedení eura má pochopitelně i svá rizika.

4.1.1 Konvergence makroekonomických veličin

To že, musíme splnit konvergenční kritéria má ve skutečnosti pro nás výhodu a to v tom, že dosáhneme stabilní měnové oblasti. Dosáhneme relativně stabilní míry inflace a stability měnových kursů. To vytváří dobré podmínky pro další vývoj.

Dále se sjednotí úvěrové sazby, a to díky tomu, že se otevřel trh a občané mohou podnikat ve všech členských státech a je potřeba vytvořit stejné úvěrové podmínky pro všechny ekonomické subjekty euro-zóny. Bude posilovat konkurenceschopnost a bude se zvyšovat ekonomická efektivnost států.

4.1.2 Snížení nákladů

Když zanikne měnový kurz vstupující země, zanikají náklady na směnu jedné měny na druhou. Úspora je dána rozdílem mezi nákupním a prodejním kurzem měny. A hlavně nebudeme muset platit ve směnárně či bance poplatek za výměnu peněz.

Má-li firma obchodní vztahy se zahraničím, potom přichází do styku se zahraniční měnou, v našich podmínkách nejčastěji s eurem. Musí se proto rozhodnout, zda si bude obstarávat pro každý obchodní případ zahraniční měnu zvlášť, což však obnáší platit za konverze měn, či zda si raději neotevřít devizový účet. Založení a vedení takového účtu je však dražší než vedení korunového účtu. Po zavedení jednotné měny již nebude nutné tyto otázky řešit, neboť euro se stane naší domácí měnou. [12]

4.1.3 Cenová transparentnost

Zavedením jednotné měny euro se řeší problém nejistoty o budoucím vývoji cen zboží a služeb, který způsobují nestabilní měnové kurzy. Ceny budou vykazovány jen v jedné měně, kterou bude euro. Bude jasné na první pohled, které zboží je levnější a které dražší. Mělo by docházet k sblížování cen členských států.

4.2 Rizika, neboli nevýhody:

- Ztráta národní měnové suverenity
- Ztráta měnového kursu jako nástroje hospodářské politiky
- Ztráta autonomie v oblasti fiskální politiky
- Velké finanční náklady spojené se zaváděním jednotné měny a se založením Evropské centrální banky

Jelikož měnová unie funguje krátkou dobu je obtížné říct, zda převažují výhody nad nevýhodami. To ukáže čas. Každá země po vstupu bude profitovat z měnové unie jinak a každá členská země musí očekávat jiné negativní účinky.

5. Měnová politika ČR

Měnová politika nebo-li monetární politika představuje ovlivňování nabídky peněz, výše úrokových měr a podmínek k poskytování úvěru pro dosažení stanovených makroekonomických cílů. Aplikací monetární politiky se zabývá Česká Národní Banka [7].

5.1 Úlohy měnové politiky ČNB

Úloha je především zabezpečovat cenovou stabilitu. Úloha je dána v zákoně o ČNB. ČNB usiluje o plnění uvedené úlohy v rámci **měnově- politického režimu** nazývaného **cílování inflace**. Při plnění svého cíle využívá ČNB několik **měnových politických nástrojů**.

- určuje a prosazuje vnitřní a vnější politiku
- sleduje množství peněz v oběhu, emituje nové peníze a opotřebované a neplatné stahuje z oběhu
- dohlíží na činnost obchodních bank, poskytuje bankovní úvěry a ukládá depozita bank
- vede účty státního rozpočtu
- spravuje měnové rezervy ve zlatě a devizách
- obchoduje s cennými papíry a to především státními

5.2 Cenová stabilita

ČNB se soustřeďuje především na stabilitu spotřebitelských cen. V praxi se stabilitou cen nerozumí neměnnost cen, ale jejich mírný růst. Růst cen odpovídající cenové stabilitě by měl zahrnovat statistické vychýlení směrem nahoru, k němuž dochází při měření růstu těchto cen, a měl by také dát dostatečný prostor pro drobné změny cenových relací, k nimž v každé ekonomice s efektivním cenovým systémem neustále dochází [7].

Pro období od roku 2006 byl vyhlášen inflační cíl ve výši 3 % s tolerančním pásmem +/- 1% bod. V březnu 2007 byl vyhlášen nový inflační cíl ve výši 2 % platný od ledna 2010. ČNB bude jako doposud usilovat o to, aby se skutečná hodnota inflace nelišila od cíle o více než +/- 1% bod.

5.3 Měnově-politické režimy

Cílem měnově-politického režimu je stanovit strukturu usnadňující rozhodování centrální banky a vysvětlit toto rozhodování všem ostatním ekonomickým subjektům.

Režimy:

- *Režim s implicitní nominální kotvou*

Stanoví se cíl u nějaké veličiny a následně se ho dosáhne. Tento cíl je vyhlášen uvnitř centrální banky

- *Cílování měnové sazby*

Sleduje se tempo růstu zvoleného peněžního agregátu, kdy je stanoven předpoklad ovlivňování růstu cen vývojem peněžní nabídky. Problém je ve volbě peněžního agregátu a zmenšující se vazba mezi cenovou hladinou a peněžní nabídkou.

- *Cílování měnového kurzu*

Snaží se zajistit stabilitu nominálního měnového kurzu vůči měně „kotevní“ země a tím kopíruje cenovou stabilitu této ekonomiky.

- *Cílování inflace*

V tomto režimu centrální banka vyhláší dopředu inflační cíl a ten chce dosáhnout. Tento režim zahrnuje měnový kurz, peněžní agregát, trh práce, hospodaření veřejných rozpočtů, ceny výrobců atd.

5.4 Měnové nástroje

Měnové nástroje můžeme dělit z mnoha hledisek, které jsou např. četnost využívání, dopad na bankovní sektor, cíl použití a jiné.

Členění nástrojů podle dopadu na bankovní systém:

5.4.1 Nepřímé nástroje

Využívají tržních zákonů a působí nikoliv adresně, ale plošně na všech subjekty finančního trhu.

1) Diskontní nástroje - úrokové sazby a další podmínky poskytované centrální bankou obchodním bankám [5].

- *diskontní sazba* – základní úroková sazba v ekonomice. Za tuto sazbu se ale obvykle půjčuje jen obchodním bankám. Obchodní banky pak půjčují klientům ještě za vyšší sazby. Tento nástroj ovlivňuje míru inflace.
- *Repo sazba* – úroková sazba centrální banky pro reeskont směnek. Obchodní banky eskontují směnky od klientů (poskytnou jim eskontní úvěr). Když však obchodní banka potřebuje peníze, reeskontuje směnky ČNB za repo sazbu.
- *Lombardní sazba* – úroková sazba na úvěry obchodním bankám se zástavou cenných papírů. Je vždy vyšší než diskont nebo repo sazba.

2) *Operace na volném trhu* – Nákupy a prodeje cenných papírů centrální bankou ve vztahu k obchodníma dalším domácím bankám v domácí měně s hlavním cílem regulace měnové báze nebo krátkodobé úrokové míry [5].

5.4.2 Přímé nástroje

Jsou většinou administrativními nařízeními omezující volný bankovní trh, v tržní ekonomice jsou proto méně časté a bývají používány na přechodnou dobu. Radíme sem především:

- *Pravidla likvidity* - určení závazné struktury aktiv a pasiv a závazných vazeb mezi nimi v bilancích obchodních bank za účelem regulace likvidity bank [5]. Patří sem například ukazatel kapitálové přiměřenosti.
- *Úvěrové kontingenty* - určení limitů úvěrů, úvěrových stropů. Jeden z nejtvrdějších přímých nástrojů.
- *Povinné vklady* - povinné vedení běžných účtů státních institucí u centrální banky (např. účty celní správy, účty finančních úřadů, atd.).

5.4.3 Přímé i nepřímé

- *Povinné minimální rezervy* – centrální banka předepisuje obchodním bankám určité procento z vkladů, které si musí u nich uložit ve formě povinné minimální rezervy. Tyto peníze jsou mimo oběh. Působí proti inflačně.
- *Doporučení, výzvy, dohody* – verbální nebo písemná doplnění některých nástrojů měnové politiky, kterými centrální banka konkretizuje své záměry pro nejbližší vývoj v měnové oblasti a bankovním systému [5].

5.5 Cílování Inflace v ČR

V prosinci 1997 rozhodla bankovní rada České národní banky o změně režimu měnové politiky a počínaje rokem 1998 přešla k cílování inflace. Přejít k novému režimu měnové politiky nebyl změnou její úlohy, ale pouze způsobem, jakým je tato úloha plněna [7].

Významnými rysy cílování inflace je střednědobost této strategie, využívání prognózy inflace a veřejné explicitní vyhlášení inflačního cíle či posloupnosti cílů [7].

Z pohledu cílování je úlohou Bankovní rady posuzovat prognózy ČNB, vyhodnocovat rizika jejího nenaplnění a na základě tohoto vyhodnocení hlasovat o nastavení měnově-politických nástrojů. Změnami těchto nástrojů se centrální banka snaží kompenzovat excesivní inflační, resp. dezinflační tlaky, které vychylují budoucí inflaci mimo inflační cíl resp. toleranční pásmo kolem tohoto cíle [7]. Měnová politika by měla být restriktivnější, pokud centrální banka očekává, že v budoucnosti budou převažovat inflační vlivy vychylující inflaci nad cílovanou hodnotu. Inflační vývoj mohou způsobit nabídkové šoky. Jejich projev je krátkodobý, a proto by mohla ČNB změnami měnově-politických nástrojů krátkodobě destabilizovat ekonomiku. Kdyby se inflace v důsledku nabídkových šoků pohybovala mimo cílové pásmo, tak potom je to v režimu cílování inflace obvykle považováno za výjimku ze závazku ČNB splnit inflační cíl.

V prvním období cílování inflace používala Česká národní banka jako hlavní analytický i komunikační ukazatel inflace tzv.čistou inflaci, to je část celkové inflace vypočítané indexem CPI, která nezahrnuje regulované ceny. V rámci této inflace se sleduje vývoj cen potravin a korigovanou inflaci. Korigovaná inflace je čistá inflace s vyloučením cen potravin a je nejvíce ovlivnitelná monetárními opatřeními centrální banky.

V dubnu 2001 bylo rozhodnuto o přechodu k cílování celkové inflace (tj. přírůstku indexu spotřebitelských cen) a k vyjádření cílové trajektorie v celkové inflaci pomocí průběžného pásma. Pro období leden 2002 - prosinec 2005 bylo vyhlášeno pásmo, které začínalo v lednu 2002 na úrovni 3 - 5 % a končilo v prosinci 2005 na úrovni 2 - 4 %. Pro období od ledna 2006 byl vyhlášen inflační cíl ve výši 3 % s tolerančním pásmem ve výši jednoho procentního bodu oběma směry. V březnu 2007 byl vyhlášen nový inflační cíl ve výši 2 % platný od ledna 2010 s tím, že ČNB bude stejně jako doposud usilovat o to, aby se skutečná hodnota inflace nelišila od cíle o více než jeden procentní bod na obě strany [7].

6. Analýza kritérií pro vstup ČR do Evropského měnového systému

Zájem ČR o vstup do EU započal 1. února 1995. Procedury pro vstup do EU byly tzv. Kodaňská kritéria. Byla to 3 kritéria, která byla schválena již v roce 1993.

Byla charakteru:

- politického: stabilní instituce garantující demokracii, právní stát, ochrana lidských práv a respektování menšin;
- hospodářského: fungující tržní hospodářství, které je schopno odolávat konkurenčním tlakům a tržním silám evropského trhu;
- členská země je schopna převzít závazky vyplývající z členství v EU (obsažené v tzv. *acquis communautaire*), včetně cílů politické, hospodářské a měnové unie.

V roce 1999 byl s Evropskou komisí připraven dokument Společné zhodnocení priorit hospodářské politiky ČR, který zahrnoval soubor střednědobých hospodářských politik, které jsou nutné k tomu, aby ČR pokročila v ekonomické transformaci a připravila se na vstup do EU. Od roku 2001 nahradil "Společné zhodnocení" nový Předvstupní hospodářský program. Ten platil až do vstupu ČR do EU. Byla to komplexní příprava ČR na vstup do Hospodářské a měnové unie. Po vstupu do EU bylo PHP nahrazeno tzv. maastrichtskými konvergenčními kritérii. Tím že Česká republika vstoupila do Evropské unie se zavázala, že přijme euro jako společnou měnu. Zavedení eura je třetí fáze Hospodářské a měnové unie. Na Českou republiku se vztahuje výjimka, to znamená, že ještě nesplnila všechny požadované podmínky.

Vstup do měnové unie je podmíněn splněním tzv. maastrichtských konvergenčních kritérií, které jsou přesně definovány v čl. 121 Maastrichtské smlouvy. Česká republika od svého vstupu musí podnikat kroky k tomu, aby co nejdříve mohla přistoupit k Euro-zóně, ale stanovení termínu je v kompetenci členské země.

6.1 Kritéria pro přistoupení k euro-zóně

Jedná se o kritéria cenová stabilita, kursová stabilita, udržitelnost veřejných financí a konvergence úrokových sazeb.

6.1.1 Kritérium cenové stability

Toto kritérium znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením. Průměrná míra inflace nesmí překročit o více než 1,5 procentní bod míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků.

Kritérium cenové stability se opírá o ukazatel míry inflace počítaný Harmonizovaným indexem spotřebitelských cen. Míra inflace vyjadřuje jak se v ekonomice za posledních 12 měsíců vyvíjely ceny zboží a služeb [1].

Rok 2004

Ke konci roku se inflace pohybovala poblíž středu cílového pásma. Toleranční pásmo je 4% +/- 1% bod. V průběhu roku inflace poklesla pod 3% hranici. Zvýšení proběhlo díky vyšším cenám zemního plynu a pohonných hmot. Kritérium se dařilo plnit s rezervou a to díky nízké inflaci v minulém roce. ČR by měla plnit inflační kritérium i do budoucna, není však vyloučeno to, že v případě inflačních šoků nebude schopna krátkodobě plnit. Došlo k přechodnému nárůstu inflace a to díky úpravě nepřímých daní.

Rok 2005

Inflace spotřebitelských cen ke konci roku klesla, ale držela se v dolní polovině hranice cílového pásma.

Růst české ekonomiky mírně zpomalil. V říjnu inflace vzrostla, ale pokles byl způsoben pomalým růstem cen pohonných hmot. Kritérium je plněno. Pro budoucí plnění vznikají otázky, které země budou vyloučeny z výpočtu referenční hodnoty inflace a jak bude referenční hodnota vzdálena od definice kritéria cenové stability.

Rok 2006

ČNB v rámci cílování inflace stanovila národní index spotřebitelských cen s tolerančním pásmem 3% +/- 1% bod na obě strany. Inflace ke konci roku poklesla pod dolní hranici tolerančního pásma. V říjnu poklesla a pak se jen mírně zvyšovala, důvodem bylo výrazné zpomalení růstu regulovaných cen. Regulované ceny jako oblast bydlení, energie, voda a palivo. Kritérium se daří plnit, ale není zaručeno plnění do budoucna. Závisí hlavně na cenovém vývoji v ČR a na vývoji referenční hodnoty kritéria, ta se odvíjí od inflace v jednotlivých zemích EU.

Rok 2007

Toleranční pásmo 3% hranice s 1% změnou na obě strany. Inflace se ke konci roku zvýšila na horní okraj tolerančního pásma. Ke zrychlení růstu přispěly ceny potravin a regulované ceny. Protiinflačně působila reálná ekonomika. Dosud nebylo dosaženo dostatečného pokroku při vytváření podmínek pro přijetí Eura. V roce 2007 bylo ohlášeno snížení inflačního cíle od 1. ledna 2010 s tolerančním pásmem 2% +/- 1% bod. To vytváří lepší podmínky pro plnění kritéria.

Rok 2008

V tomto roce nebylo kritérium splněno. Došlo k prudkému nárůstu světových cen zejména potravin a ropy. Ke konci roku se inflace jen velmi mírně snížila, ale stále zůstala výrazně nad hranicí tolerančního pásma. Protiinflační šoky posunuly inflaci dočasně nad referenční hodnotu. Bylo to způsobeno poplatky ve zdravotnictví a zvyšováním spotřebitelských daní a nárůstem cen ropy.

Tabulka č.1 : Harmonizovaný index spotřebitelských cen

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	0,7	1,0	1,4	1,3	2,6	2,4
Hodnota kritéria (1. řádek + 1,5 p.b.)	2,2	2,5	2,9	2,8	4,1	3,9
Česká republika	2,6	1,6	2,1	2,4	6,4	2,9

Zdroj: Vyhodnocení a plnění maastrichtských kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s euro-zónou

6.1.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Toto kritérium v sobě ztělesňuje požadavek zdravých veřejných financí. Přičemž veřejné finance by měly být natolik zdravé, aby mohly zastoupit měnovou politiku při stabilizaci ekonomiky [1].

Toto kritérium znamená, že v době šetření se na členský stát nevztahuje rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku podle čl. 104 Smlouvy o založení ES. Rada rozhoduje o existenci nadměrného schodku podle:

- poměru plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k HDP v tržních cenách, který nemá překročit 3 %, a
- poměru veřejného dluhu k HDP v tržních cenách, který nemá překročit 60 %.

Při hodnocení, nakolik je plněn požadavek fiskální stability, jsou brány v úvahu i další faktory, které jsou stanovené ve Smlouvě o založení ES a souvisejících aktech práva EU. Konvergenční kritérium vládního deficitu požaduje, aby poměr plánovaného nebo skutečného deficitu vládního sektoru k hrubému domácímu produktu nepřekračoval hodnotu 3 % vyjma případů, kdy:

- poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučené hodnotě
- a nebo překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a zároveň poměr zůstal blízko k referenční hodnotě [12].

Konvergenční kritérium vládního dluhu stanovuje, že poměr vládního dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách by neměl překročit 60 % kromě případů, kdy se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě [12].

Rok 2004

ČR se nachází v proceduře při nadměrném schodku. Výše deficitu se nachází nad referenční hodnotou 3% HDP a tím ČR z tohoto hlediska kritérium nespĺnila. Úroveň vládního dluhu je nízká a plnění kritéria není ohroženo a z tohoto pohledu ČR kritérium plní. Vládní dluh by se do budoucna neměl zvyšovat tak, aby ohrozil plnění kritéria.

Rok 2005

Z hlediska deficitu Česká republika neplní kritérium. Deficit se však podařilo snížit. Ale z pohledu vládního dluhu ČR plní, jelikož vládní dluh se stále drží pod úrovní 60% HDP.

Rok 2006

Návrh státního rozpočtu na rok 2007 potvrzuje zhoršující se trend vývoje veřejných financí. Deficit se podařilo opět snížit a také se podařilo stabilizovat podíl vládního dluhu na HDP. K tomu přispěl rychlý hospodářský růst a úspěšně prováděná fiskální konsolidace. Ale je potřeba provést reformy důchodového systému a systému poskytování zdravotní péče.

Rok 2007

Vládní dluh se daří stabilizovat, ale fiskální systém se musí připravit na očekávané dopady stárnutí obyvatelstva. Návrh státního rozpočtu na rok 2008 byl sestaven tak, aby deficit byl snížen pod úroveň 3% HDP. ČR musí udržet vysoké tempo ekonomického růstu a provádět úsporná opatření.

Rok 2008

Kritérium se podařilo splnit díky fiskální strategii, která je součástí Konvergenčního programu. Zajistilo se snížení deficitu pod úroveň 3% HDP. Vládní dluh je stále hluboko pod požadovanou referenční hodnotou.

Tabulka č.2 : Deficit sektoru vládních institucí v procentech HDP

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Česká republika	2,96	3,58	2,67	0,99	1,2	1,6

Zdroj: ČSÚ, Notifikace vládního deficitu a vládního dluhu 2008, Konvergenční program ČR 2008.

Tabulka č.3: Dluh sektoru vládních institucí v procentech HDP

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	30,38	29,78	29,59	28,91	28,8	27,9

Zdroj: ČSÚ, Notifikace vládního deficitu a vládního dluhu 2008, Konvergenční program ČR 2008

6.1.3 Kritérium kursově stability

Tímto kritériem se rozumí dodržování normálního fluktuačního rozpětí při účasti v mechanismu směnných kurzů ERM II po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu. Při hodnocení, nakolik je toto kritérium plněno, je kladen důraz na to, aby se směnný kurz vůči euru blížil centrální paritě. Kritérium lze hodnotit až po vstupu do kursového mechanismu, kterým je ERM II. Z hlediska pásma +/- 15 % povolených v ERM II. je vývoj kurzu koruny kolísavý. Zatím není stanovena centrální parita kurzu CZK/EUR, proto se předpokládá jen hypotetická centrální parita.

Období 2003-2005

Kolísání měnového kurzu CZK/EUR je menší než pásmo +/-15%. Tento kurz vykazuje trend směrem k posilování koruny. Nelze říct s jistotou, že v tomto období by stávající stav splnil podmínku kritéria.

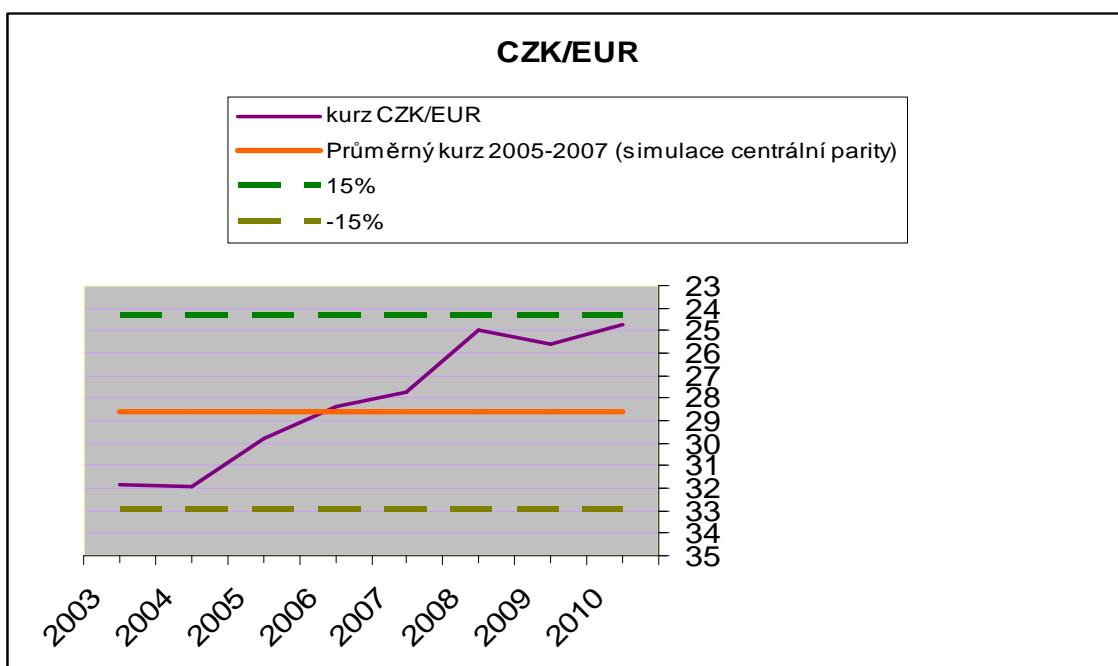
Období 2005-2007

Koruna v tomto období posiluje. Do roku 2007 se měnový kurz pohyboval v hypotetickém pásmu.

Rok 2008

V roce 2008 se rozšířila krize finančních trhů, a tím byla vyšší fluktuace měnových kurzů. Kdyby ČR vstoupila do ERM II., měla by problém plnit kritérium.

Graf č.1: Nominální kurz CZK/EUR

Zdroj: data použita z propočtů MF

6.1.4 Kritérium konvergence úrokových sazeb

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu těch - nanejvýše tří - členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů, nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílným definicím v jednotlivých členských státech [7].

Hodnocení zohledňuje i další faktory jako jsou výsledky integrace trhů, situace a vývoj běžného účtu platební bilance aj.

Toto kritérium plní Česká republika bez větších problémů. Prognóza úrokových sazeb do budoucna je závislá na dokončení konsolidace veřejných financí. Ztráta důvěry

finančních trhů ve fiskální reformu způsobí nárůst rizikové prémie dlouhodobých úrokových sazeb.

Tabulka č.4: úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu

	2005	2006	2007	2008	2009
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	3,4	4,2	4,4	4,6	3,9
Hodnota kritéria	5,4	6,2	6,4	6,6	5,9
Česká republika	3,5	3,8	4,3	4,7	4,4

Zdroj : Konvergenční programy

Státy, které mají odklad pro zavedení eura, musí kritéria plnit udržitelným a ne jen bodovým způsobem. Případné neplnění kritérií nemá žádné přímé důsledky. Rozhodnutí o přijetí eura je spíše politický krok. Plnění konvergenčních kritérií a stavu kompatibility v oblasti postavení centrální banky vyhodnocují nezávisle na sobě Evropská komise a Evropská centrální banka v intervalu minimálně jednou za dva roky, nebo mimořádně v mezidobí, pokud je o to požádá členský stát EU s výjimkou na zavedení eura.

6.2 Analýzy sladění

Kromě splnění maastrichtských kritérií se musí vyhodnotit pro vstup ČR do euro-zóny také stupeň sladění České republiky s euro-zónou pomocí analýz. Účelem je vývoj jednotlivých ukazatelů sladění porovnat s ostatními členskými zeměmi. Výhodou těchto analýz je, že pomohou identifikovat úzká místa, která vyžadují další reformní opatření.

6.2.1 Stupeň sladěnosti

Analyzují se cyklická a strukturální sladěnost a přizpůsobivé mechanismy.

- cyklické a strukturální sladěnosti české ekonomiky s ekonomikou euro-zóny, neboť měnová politika ECB reflektuje ekonomiku euro-zóny, nikoli jednotlivé ekonomiky členských států a v případě minimální sladěnosti by nemusela odpovídat okamžitým potřebám české ekonomiky a
- přizpůsobovacím mechanismům, tedy schopnosti české ekonomiky vypořádat se s asymetrickými šoky i v případě absence autonomní měnové politiky.

Tyto ekonomické analýzy představují důležitou součást informací, které by měly být při rozhodnutí o zavedení společné evropské měny zváženy. S vyšší sladěností české ekonomiky s euro-zónou klesají rizika přistoupení ČR k euro-zóně. Důležitým ukazatelem je stupeň reálné ekonomické konvergence, který přispívá k vyšší podobnosti dlouhodobého rovnovážného vývoje. V České republice se díky vysokému ekonomickému růstu postupně zvyšuje podíl HDP na obyvatele a tento ukazatel se v poslední době významně přibližuje průměru euro-zóny.

Důležitá je především pružnost ekonomiky a schopnost přizpůsobit se ekonomickým šokům, které se vyskytnou až přijmeme euro a po ztrátě autonomní měnové politiky. Analýzy věnují velkou pozornost stabilizační funkci veřejných rozpočtů, flexibilitě trhu práce a rozvinutosti finančních trhů. V rámci veřejných financí je zdůrazněna nutnost vyřešení vlivu demografických změn na výdaje penzijního systému. Rovněž flexibilita trhu práce, a to zejména pružnost mezd umožňuje vstřebávat šoky, na které nemůže reagovat společná měnová politika. Pro Českou republiku je charakteristický vysoký ukazatel strukturální a dlouhodobé nezaměstnanosti a rozdíly v regionální míře nezaměstnanosti.

Tím, že Česká republika přijme euro jako jednotnou měnu Evropské unie, ztratí svou měnovou politiku a tím nástroje, které ovlivňují vývoj české ekonomiky. Pokud bude ČR sladěná s euro-zónou nebude ztráta tak dramatická.

6.2.2 Strukturální a cyklická sladěnost

Období 2004-2005

Vývoj českého HDP s euro-zónou je odlišný a nepoukazuje na zvyšování sladěnosti a je to dáno poptávkovými šoky, které snižují rozdílnot ve sladěnosti a nabídkové šoky, které zvětšují rozdílnot sladěnosti.

Měnový kurz v minulosti prohluboval zpomalení ekonomiky, ale v roce 2004 přispíval k růstu ekonomiky. Z tohoto hlediska je sladěnost dobrá.

Otevřenost českého hospodářství v roce 2004 a 2005 dochází ke zvýšení dynamiky zahraničního obchodu. Do EU směřuje 85% českého vývozu a z hlediska dovozu a vývozu je ČR srovnatelná s ostatními zeměmi EU.

Z hlediska finančního zprostředkování ČR zaostává v úvěrové emisi. Česká republika má rozvinutý finanční sektor, který je připraven na fungování v rámci euro-zóny.

Období 2006-2007

V tomto období je důležitým prvkem sladěnosti míra reálné ekonomické konvergence. Pokud bude míra konvergence před vstupem do ERM II. co nejvyšší, tak se sníží budoucí tlaky na růst cenové hladiny.

HDP na hlavu v ČR začalo dosahovat k průměru euro-zóny. Kladem pro přijetí eura je obchodní provázanost. Euro-zóna se zúčastnila 60% českého vývozu a 50% dovozu.

Bankovní sektor vykazuje vysokou míru přibližování k euro-zóně. Dochází k růstu klientských úvěrů.

Rok 2008

Proces konvergence se zvyšuje. HDP na hlavu v ČR je 75% průměru euro-zóny. Reálný kurz koruny se v roce 2008 zvýšil.

6.2.2 Přizpůsobivé mechanismy

2004-2005

-> stabilizační funkce veřejných rozpočtů

Je nutné, aby deficit byl udržitelný pod 3% referenčních hodnot a je potřeba provést reformu penzijního a zdravotního systému.

->Pružnost trhu práce

Trh práce v ČR vstřebává šoky uspokojivě ve srovnání s EU. Problém je zvyšující se nezaměstnanost, která pružnost reálných mezd oslabuje.

->bankovní sektor

Bankovní sektor si zajistil stabilitu a dostatečné krytí rizik.

2006-2007

-> stabilizační funkce veřejných rozpočtů

Zvyšuje se veřejný dluh a to způsobuje větší výdaje na dluhovou službu. ČR musí vyřešit stárnutí obyvatelstva a její vliv na sociální systém.

Z hlediska pružnosti trhu práce a bankovního sektoru se moc nezměnilo. Problémem je stále zvyšující se nezaměstnanost.

6.3 Hodnocení plnění kritérií a sladění

Každoročně je zveřejňován materiál „Vyhodnocování plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s euro-zónou“ Na základě tohoto dokumentu a postoje vlády není ČR připravená na to, aby vstoupila do euro-zóny. Proto také ČR nestanovila přesné datum vstupu do ERM II. a tím ani přijetí eura. Do ERM II. by měla vstoupit až bude schopna udržitelným způsobem plnit maastrichtská kritéria.

Kritérium cenové stability se dařilo plnit s rezervou již od roku 2004, kdy ČR vstoupila do EU. Díky cílování inflace se daří inflaci držet v rámci určené hodnoty kritéria. Tato hodnota se odvíjí od průměru 3 zemí EU s nejnižší inflací a nesmí překročit její hodnotu o víc než 1,5% bod. V roce 2008 ČR nevyhověla kritériu cenové stability. Tento problém byl způsoben reformou veřejných financí a to zejména změnou nepřímých daní a taktéž zavedením poplatků ve zdravotnictví. Zmíněné změny posunuly inflaci směrem nahoru a to nad referenční hodnotu kritéria. Byly to změny jako zvýšení snížené sazby

DPH a spotřební daně na cigarety. Předpokládá se, že v roce 2009 by mělo být maastrichtské kritérium cenové stability opět plněno.

Česká republika má jednu bolest a tou je deficit veřejného rozpočtu. Od roku 2004 se naše země snaží deficit snižovat a dařilo se jí to díky zavedení procedury při nadměrném deficitu. Na jejím základě ČR jako členská země EU zasílá aktualizované zprávy o stavu své ekonomiky Evropské komisi. Deficit se v roce 2008 podařilo dostatečně snížit, tak aby bylo splněno kritérium. Toto snížení se podařilo díky fiskální strategii. Především změny v daňovém systému a reforma zdravotnictví. Evropská komise nabádá ČR k dalším opatřením a to zejména k reformě penzijního systému.

Z pohledu vládního dluhu plní ČR kritérium, jelikož hodnota vládního dluhu je hluboko pod referenční hodnotu, která je 60%. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb Česká republika plní. A do budoucna se nepředpokládá že by neplnila.

Pro vstup do euro-zóny je také důležitá sladěnost české ekonomiky s euro-zónou. Na počátku byl problém ve vývoji HDP, které bylo v období 2004-2005 odlišné, kdežto v roce 2007 začíná dosahovat průměru euro-zóny. Dlouhodobým problémem je vysoká nezaměstnanost. Kladem sladěnosti je finanční sektor, kde dochází k růstu klientských úvěrů. Další plus je otevřenost českého hospodářství, kdy se EU zúčastnila 60% českého vývozu v období 2006-2007. V roce 2008 se zvyšuje proces konvergence. Ekonomická úroveň sladěnosti je nejméně vzdálená od průměru EU.

Tabulka č.5 : Přehled vývoje plnění kritérií

	cenové stability	ERM II.	úrokové sazby	Veřejné finance
2004	Ano	Ne	Ano	Ne
2005	Ano	Ne	Ano	Ne
2006	Ano	Ne	Ano	Ano
2007	Ano	Ne	Ano	Ano
2008	Ne	Ne	Ano	Ano

7. Změny v měnové politice ČR

Jednou z hlavních změn, které českou republiku čekají je ztráta autonomní měnové politiky. Ztratíme i kursovou politiku, jelikož už nebude česká koruna. ČR má povinnost po vstupu do EMU považovat kursovou politiku za věc společného zájmu. Nesmí tedy uskutečňovat politiku, která by znamenala ohrožení fungování jednotného evropského trhu. To znamená, že ČNB tomuto zájmu bude podřizovat svá rozhodnutí. Budeme se muset podřít Evropskému měnovému systému a ČNB bude jedním z členů velkého systému, jehož součástí je ECB a další centrální banky ostatních členských zemí, které již zavedly euro. V období stability bude vše fungovat bez problémů, ale jakmile nastanou vnější ale i vnitřní šoky zasahující českou ekonomiku, vzniká otázka, zda to zasáhne jen českou ekonomiku nebo i ostatní státy. Protože pokud to postihne jen Českou republiku tak jen kvůli ní nebude Evropský měnový systém měnit měnovou a kursovou politiku pro celou euro-zónu.

Kdyby by nastal šok, ČNB by ekonomice České republiky pomohla devalvací kurzu nebo by snížila úrokovou sazbu. Při nízkých úrokových sazbách se podnikatelé snáze dostanou k úvěrům, a rychleji zachrání své podniky. V tomto případě, ale Euro-systém nepomůže jen jednomu státu, který má momentálně problém. Členskému státu tak zůstaly jen automatické tržní mechanismy. V případě České republiky jsou to pružnost trhu práce, pružnost mezd a mobilita kapitálu. Ale ČR na ně nemůže plně spoléhat. To vše je jeden z důvodů, aby Česká republika nevstupovala do Evropské měnové unie než bude mít vysokou úroveň sladění hospodářských cyklů.

7.1 Vliv na inflaci

Tím, že Česká republika vstoupí do euro-zóny ztrácí ČNB možnost ovlivňovat a střežit cenovou stabilitu. Tuto funkci za ní přebírá ECB. V České republice to zatím funguje tak, že ČNB stanoví budoucí inflační cíl, na který reagují obyvatelé, tím že očekávání promítnou do svého chování. Například nájemci zvýší ceny nájmu nebo firmy se budou snažit zvýšit své tržby, tak že svá očekávání zabudují do obchodních jednání. Cílem ČNB je právě pozitivně ovlivnit očekávání českého obyvatelstva především podnikatelských subjektů. V euro-systému ECB definuje cenovou stabilitu. ECB zveřejňuje ekonomické analýzy a jejich součástí je také predikce inflace, která ovlivňuje očekávání ekonomických subjektů v rámci celé euro-zóny. ECB nepoužívá režim cílování inflace jako ČNB v rámci ČR, ale její strategie obsahuje prvky toho režimu. Tím je zajištěna tvorba inflačního očekávání. Ale problém bude ve výskytu asymetrických šoků. Asymetrické šoky mohou být nabídkové nebo poptávkové. Poptávkové jsou například fiskální šoky a nabídkové jsou například mzdové šoky.

8. Závěr

Česká republika začala uvažovat o vstupu do EU již v roce 1995. Od roku 1999 byl Evropskou komisí připraven dokument Společné zhodnocení priorit hospodářské politiky ČR, aby Českou republiku připravil na vstup do EU. V roce 2001 byl dokument nahrazen Předvstupním hospodářským programem. Po vstupu ČR do EU byl tento program nahrazen tzv. maastrichtskými kritérii. Tyto kritéria musí splnit každý členský stát, aby se mohl stát součástí EMU a přijmout tak společnou měnu euro. Těmito kritérii jsou cenová stabilita, konvergence úrokových sazeb, udržitelnost veřejných financí a kursová stabilita. Česká republika podniká kroky, aby mohla přijmout euro. Termín pro jeho přijetí je v kompetenci členského státu a podle názoru některých ekonomů je to spíše politický krok nežli ekonomický.

Kritérium cenové stability plní ČR díky cílování inflace Českou národní bankou. Hodnota kritéria se odvíjí od průměru 3 zemí EU s nejnižší inflací a nesmí překročit její hodnotu o víc než 1,5% bod. V roce 2008 ČR nevyhověla kritériu cenové stability a to díky reformám, které cenovou hladinu ovlivnily. V ČR proběhla reforma zdravotnictví, která zavedla poplatky a také se změnila sazby DPH. Předpokládá se, že v roce 2009 se bude inflace pohybovat pod referenční hodnotou.

Kritérium konvergence úrokových sazeb plní Česká republika bez větších problémů od svého vstupu do EU v roce 2004. Prognóza úrokových sazeb do budoucna je závislá na dokončení konsolidace veřejných financí.

Z hlediska udržitelnosti veřejných financí je na tom v současné době ČR dobře. Podařilo se jí od roku 2004 snížit deficit pod referenční hodnotu a vládní dluh drží pod referenční hodnotou již od svého vstupu do EU.

Stát připravující se na vstup do Měnové unie by měl kritéria plnit udržitelným způsobem. České republice se to zatím moc nedaří a proto stále oddaluje svůj vstup do ERM II. V mechanismu směnných kurzů musí členský stát být po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci státní měny vůči měně jiného členského státu. Po splnění výše

jmenovaných kritérií může Česká republika přijmout euro jako společnou měnu Evropské unie.

Po přijetí eura čeká Českou republiku velká změna a to změna v měnové politice. Měnovou politiku v našem státě řídí Česká národní banka. I když zatím uskutečňuje samostatnou měnovou politiku, musí ji provádět tak, aby byla v souladu se zájmy jednotného evropského trhu, jelikož se stala se vstupem do EU součástí Evropského systému centrálních bank. Po vstupu do Měnové unie bude měnovou politiku řídit Evropská centrální banka a ČNB bude muset jí podřídit svá rozhodnutí.

Česká republika v posledních letech snížila svůj odstup od ekonomické úrovně euro-zóny. Současná ekonomická krize ztěžuje plnění a zejména udržení kritérií. Budoucí výhled je nejistý, proto nelze určit datum pro vstup do ERM II. a tím tak dokončit plnění maastrichtských kritérií a přijmout euro.

Ve své bakalářské práci jsem dosáhla toho čeho jsem usilovala. Přiblížila jsem si kritéria pro vstup do EMU.

9. Summary

In 2004 the Czech Republic entered the EU. Thus the Czech Republic joined the European Union has committed itself to adopt the Euro as common currency.

The introduction of the euro is the third phase of the Economic and Monetary Union. The Czech Republic is exempted, this means that it has not met all required condition.

The entry into the monetary union is the subject to compliance with Maastricht convergence criteria, which are precisely defined in Article 121 of the Treaty of Maastricht.

After its entry the Czech Republic, must take steps to be able to join the euro area as soon as possible, but the determination date depends on Member States. It involves the criterion on the price stability, the exchange stability, the sustainability of public finances and the convergence of interest rates.

The criterion on price stability with the exception of the Czech Republic performs in 2008. The criterion of sustainability of public finances, the Czech Republic has been successful in that area only in the past 3 years. The Czech Republic has not entered the ERM II. and it has also fulfilled the convergence of the interest rates.

In addition to meeting the Maastricht criteria, for the entry, must be evaluated for entry into the euro-zone level also the consistency of the Czech Republic and the Euro- area must be evaluated through analysis.

The purpose is the development of the indicators consistent compared with the other member countries. The cyclical and structural consistency, and adaptive mechanism are analyzed.

At the beginning there was the problem in the development of GDP. The long-term problem is high unemployment. The positive thing is the openness of the Czech economics.

10. Seznam použitých zkratk

ČNB- Česká národní banka

ECB- Evropská centrální banka

ECU- Evropská měnová jednotka

EHS- Evropské hospodářské společenství

EMI- Evropský měnový institut

EMU- Evropská měnová unie

EMS- Evropský měnový systém

ERM II – kursový mechanismus

ES – Evropské společenství

ESCB- Evropský systém centrálních bank

EU- Evropská unie

HDP- Hrubý domácí produkt

HMU- Hospodářská a měnová unie

11. Seznam Tabulek a grafů

11.1 Seznam tabulek

Tabulka č.1 : Harmonizovaný index spotřebitelských cen

Tabulka č.2: Dluh sektoru vládních institucí v procentech HDP

Tabulka č.3 : Deficit sektoru vládních institucí v procentech HDP

Tabulka č.4 : Úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu

Tabulka č.5 : Přehled vývoje plnění kritérií

11.2 Seznam Grafů

Graf č.1: Nominální kurz CZK/EUR

12. Seznam použité literatury

- [1] Brůžek,A.,Smrčková,G.,Základník,M.Evropská měnová integrace a Česká republika. 1.vyd. Praha : Velryba, 2007. 197s. ISBN 978-80-85860-19-1
- [2] Durčáková, J.,Mandel,M.Mezinárodní finance. 2. vyd.Praha: Management Press, 2003. 394s. ISBN 80-7261-090-2
- [3] Marková, J.Mezinárodní měnové instituce. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2002. 241s. Vysoká škola ekonomická (Praha). Fakulta financí a účetnictví. ISBN 80-245-0431-6
- [4] Marková,J.Mezinárodní měnová spolupráce. 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2006. 269s. ISBN 80-245-1053-7
- [5] Revenda. Centrální bankovníctví. 2. vyd. Praha: Management Press, 2001. 782s. ISBN 80-7261-051-1
- [6] Zahradník,P.Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2003. 364s. ISBN 80-7179-472-4

Internetové zdroje:

- [7] www.cnb.cz - staženo 15.1. 2009
- [8] www.czso.cz - staženo 25.3. 2009
- [9] http://europa.eu/abc/index_cs.htm - staženo 26.3. 2009
- [10] <http://www.euroskop.cz/> - staženo 2.4. 2009
- [11] www.mfcr.cz - staženo 31.3. 2009
- [12] www.zavedenieura.cz – staženo 27.2. 2009